

Костянтин Олександрович КОЛОМІЄЦЬ*(Харківський національний університет внутрішніх справ, м. Харків)*

МЕЖІ ВЗАЄМОДІЇ ПІДРОЗДІЛІВ ВНУТРІШНЬОЇ БЕЗПЕКИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ З ІНШИМИ СУБ'ЄКТАМИ ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ

У статті визначено, що межі взаємодії підрозділів внутрішньої безпеки Національної поліції з іншими суб'єктами протидії корупції доцільно розглядати як систему проголошених на нормативно-правовому рівні (об'єктивно існуючих) і втілених у наявних можливостях їх реалізації інституційних, організаційних, правових, морально-етичних, світоглядних, цифрових, комунікаційних, кризових факторів, що формують рамки доцільності та ефективності під час спільної діяльності підрозділів внутрішньої безпеки Національної поліції з іншими суб'єктами протидії корупції.

Розглянуто інституційні межі взаємодії підрозділів внутрішньої безпеки Національної поліції з іншими суб'єктами протидії корупції. У взаємодії підрозділів внутрішньої безпеки Національної поліції з іншими суб'єктами протидії корупції інституційні межі забезпечують її здійснення в органічному взаємозв'язку між різними відомствами, структурними підрозділами, встановлюють чіткі механізми погодження будь-якого управлінського рішення, прийнятого в даній сфері.

Звернено увагу на правові межі взаємодії підрозділів внутрішньої безпеки Національної поліції з іншими суб'єктами протидії корупції. Правові межі формуються на рівні нормативно-правових актів, визначаючи особливості правового статусу як підрозділів внутрішньої безпеки Національної поліції, так й інших суб'єктів протидії корупції.

Доведено, що не меншого значення набувають і морально-етичні межі взаємодії підрозділів внутрішньої безпеки Національної поліції з іншими суб'єктами протидії корупції. Адже не система показників лягає в основу визначення ефективності діяльності підрозділів внутрішньої безпеки Національної поліції, а саме рівень довіри населення. Зважаючи на певну специфіку даних підрозділів, довіра у контексті їх діяльності охоплює в тому числі й довіру до них з боку працівників органів і підрозділів Національної поліції.

Ключові слова: взаємодія, підрозділи внутрішньої безпеки Національної поліції, суб'єкти протидії корупції, інституційні межі, правові межі, морально-етичні межі.

Постановка проблеми. Корупцію можна розуміти як соціальне явище, яке виникає внаслідок складної взаємодії політичних, соціальних та економічних факторів, особливо в країнах, що перебувають у процесі

державотворення. Незважаючи на наявність давніх демократичних традицій і значну історію антикорупційних заходів, це негативне явище продовжує побутувати в державах-членах Європейського Союзу. У розвинутих країнах умови протидії корупції більш сприятливі; тим не менш, це залишається значною проблемою. В Україні, яка переживає процес демократизації публічного управління, корупція є серйозною проблемою. Радикальні реформи адміністративної, соціально-економічної та правової систем сприяють виникненню нових корупційних загроз, які потребують активної протидії. Ефективна протидія корупції є одним із ключових факторів розвитку публічного управління, забезпечення економічної стабільності та довіри громадян до державних інституцій¹.

Під час осмислення всієї багатогранності процесу взаємодії підрозділів внутрішньої безпеки Національної поліції з іншими суб'єктами протидії корупції виокремлення меж дозволяє зосередити увагу на різноманітних сферах діяльності, світоглядних та інших чинниках, урахування яких дозволяє конкретизувати даний процес. Адже повною мірою будь-яка людська діяльність пізнається саме на основі визначення її місця у різноманітних системах, дослідження закономірностей цих систем з метою формування цілісного усвідомлення її організаційної, інституційної, правової сутності.

У царині української адміністративно-правової доктрини фундаментальним проблемам взаємодії підрозділів внутрішньої безпеки Національної поліції з іншими силами безпеки та оборони України присвячували наукові розвідки такі українські науковці, як О. М. Баандурка, В. М. Гарашук, А. В. Денисова, В. О. Іванцов, К. С. Ізбаш, Т. Є. Кагановська, В. В. Кириченко, В. Ю. Кікінчук, О. І. Кобелев, Ю. О. Коваленко, А. М. Колодій, Н. А. Литвин, О. М. Музичук, С. В. Ніколайчук, О. Ю. Салманова, А. О. Собакарь, В. В. Сокурєнко, І. М. Шопіна, О. С. Юнін та інші. Водночас корупція є однією з найголовніших проблем, яка протягом десятиліть не втрачає своєї актуальності в українському суспільстві та з часом невпинно трансформується, охоплюючи все нові сфери суспільних відносин, що породжує необхідність детального розгляду меж взаємодії підрозділів внутрішньої безпеки Національної поліції з іншими суб'єктами протидії корупції.

Мета статті полягає в тому, щоб дослідити межі взаємодії підрозділів внутрішньої безпеки Національної поліції з іншими суб'єктами протидії корупції. Для досягнення вказаної мети дослідження необхідно вирішити такі завдання: сформулювати авторське визначення меж взаємодії підрозділів внутрішньої безпеки Національної поліції з іншими суб'єктами протидії корупції; встановити сутність інституційних, правових і морально-етичних меж взаємодії підрозділів внутрішньої безпеки Національної поліції з іншими суб'єктами протидії корупції.

¹ Baranenko D., Shumak I., Sarybaieva G. Principles of anti-corruption in administrative law: economic and legal aspect. *Baltic Journal of Economic Studies*. 2024. № 10 (4). P. 62.

Виклад основного матеріалу. Межі взаємодії підрозділів внутрішньої безпеки Національної поліції з іншими суб'єктами протидії корупції ми розглядаємо як систему проголошених на нормативно-правовому рівні (об'єктивно існуючих) і втілених у наявних можливостях їх реалізації інституційних, організаційних, правових, морально-етичних, світоглядних, цифрових, комунікаційних, кризових факторів, що формують рамки доцільності та ефективності під час спільної діяльності підрозділів внутрішньої безпеки Національної поліції з іншими суб'єктами протидії корупції.

Так, нами будуть розглянуті інституційні межі взаємодії підрозділів внутрішньої безпеки Національної поліції з іншими суб'єктами протидії корупції. Науковці зазначають, що межі між інституційними сферами держави, ринку та науки перешкоджають ефективному управлінню проблемами стійкості: державні та приватні інтереси, а також попит і пропозиція знань часто не узгоджуються у випадках сталого розвитку. Це свідчить про те, що для досягнення стійкості ми повинні встановити ефективні способи подолання кордонів між інституційними сферами. Знову ж таки, подолання інституційних кордонів може призвести до інших проблем, тому що, якщо ми подивимося на походження цих інституційних сфер, виявиться, що вони були розроблені для вирішення певних суспільних проблем, дозволяючи при цьому притягувати учасників до відповідальності за їхні дії та рішення. Змішування інституційних доменів може призвести до суперечливих вимог підзвітності. Враховуючи потенційні проблеми з підзвітністю, прагнення до стабільності має, окрім націлювання на ефективність, також враховувати питання легітимності. Лише у випадку практик, які мають локальний, контекстуальний та умовний характер, можна знайти форми подолання інституційних кордонів, які є ефективними та легітимними¹.

На інституційні межі взаємодії підрозділів внутрішньої безпеки Національної поліції з іншими суб'єктами протидії корупції впливає і залучення до цього процесу громадськості. Залучення громадян має потенціал для впливу на існуючі владні структури, але є серйозною проблемою через інструменталізоване та розділене на сектори планування². Залучення громадськості є основою інституційної стійкості, побудови сильних інституцій, що дотримуватимуться сталого розвитку, будуть соціально-орієнтованими та підзвітними населенню в своїй повсякденній діяльності.

Так, певні інституційні межі у процесі взаємодії підрозділів внутрішньої безпеки Національної поліції з іншими суб'єктами протидії корупції визначені Положенням про Департамент внутрішньої безпеки Національної поліції України, яким закріплено, що «структура, штатний

¹ Pesch U. Sustainable development and institutional boundaries. *Journal of Integrative Environmental Sciences*. 2014. № 11 (1). P. 39.

² Nielsen H., Aaen S., Lyhne I., Cashmore M. Confronting institutional boundaries to public participation: a case of the Danish energy sector. *European Planning Studies*. 2019. № 27 (4). P. 722.

розпис ДВБ затверджуються Головою у порядку, встановленому законодавством України»¹; «керівник ДВБ призначається на посаду та звільняється з посади Головою за погодженням з Міністром внутрішніх справ України»²; «заступники керівника ДВБ та начальники підпорядкованих структурних підрозділів ДВБ призначаються на посаду та звільняються з посади керівником ДВБ відповідно до законодавства України»³.

У взаємодії підрозділів внутрішньої безпеки Національної поліції з іншими суб'єктами протидії корупції інституційні межі забезпечують її здійснення в органічному взаємозв'язку між різними відомствами, структурними підрозділами, встановлюють чіткі механізми погодження будь-якого управлінського рішення, прийнятого в даній сфері.

Окремо слід звернути увагу на правові межі взаємодії підрозділів внутрішньої безпеки Національної поліції з іншими суб'єктами протидії корупції. І в цьому контексті важливим є розуміння меж правового впливу, до основних ознак яких, на думку А. М. Денисової, належать наступні: «Є граничними можливостями прояву права у суспільних відносинах; це такі можливості права, що мають певним чином просторово-часові кордони; отримують свій прояв у реальних та потенційних можливостях права впливати на суб'єктивні інтереси, соціальні суб'єкти та суспільні відносини в цілому; охоплюють широку соціальну сферу та мають різнобічний соціальний прояв; не мають безмежного характеру, а обмежуються певними рамками, що пов'язані із самою сутністю та призначенням права; певною мірою мають умовний характер і не можуть бути визначені абсолютно; формуються в процесі взаємодії права із соціальними суб'єктами; залежать від суб'єктивних інтересів, прав, свобод людини; їх обсяг залежить від пріоритетності суб'єктивних інтересів; пов'язуються із функціональним призначенням права; залежать від закономірностей розвитку суспільства, законів розвитку природи, суб'єктивного світосприйняття, правосвідомості, правової культури суб'єкта»⁴.

Слід звернути увагу на те, що сучасні нормативно-правові акти в Україні також характеризуються надзвичайною динамічністю внесення змін та доповнень, що також пов'язано з мінливістю соціальних відносин на сучасному етапі державотворення. Водночас правові межі, постійно змінюючись і трансформуючись, визначають права та обов'язки суб'єктів взаємодії, принципи їх діяльності.

При цьому правові межі не є виключно бар'єрами, вони постають основою, яка має враховуватись під час подальшого вдосконалення. Так, на

¹ Положення про Департамент внутрішньої безпеки Національної поліції України : наказ Національної поліції України від 09.11.2015 р. № 83 // Головне управління Національної поліції у Львівській області: Офіційний вебпортал. URL: https://npu.gov.ua/static-objects/npu/sites/1/Docs/Zapobigannia_korupcii/Departament_vnutrisnoi_bezbeky/Polojenya_DVB.pdf.

² Там само.

³ Там само.

⁴ Денисова А. М. Сфера та межі правового впливу : аспекти взаємодії. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2012. Вип. 19. Том 1. С. 39.

основі положень законодавства до такої взаємодії можуть активно долучатися інститути громадянського суспільства, пропонуючи нові, нетипові форми та напрями взаємодії, розроблюючи цифрові ресурси, які значно спрощують виявлення та реагування на факти корупції.

Не меншого значення набувають і морально-етичні межі взаємодії підрозділів внутрішньої безпеки Національної поліції з іншими суб'єктами протидії корупції. Як переконана Я.В.Свічкарьова, «професійна етика формує патріотизм, відповідальне ставлення до органів державної влади, інших організацій, об'єднань та окремих громадян, забезпечує моральний характер взаємовідносин у професійній діяльності. Становлення цих принципів і норм відбувається під зовнішнім впливом суспільства, як запит, очікування і визначення меж професійної діяльності і професійної компетенції»¹.

Водночас згідно з аналітичними документами ООН з появою сучасної держави публічні службовці розглядалися як розпорядники державних ресурсів і охоронці особливої довіри, яку їм виявляють громадяни. Професіоналізм у публічній службі є вищою цінністю. Він охоплює всі інші цінності, якими керується публічна служба, такі як лояльність, нейтральність, прозорість, старанність, пунктуальність, ефективність, неупередженість та інші цінності, які можуть бути специфічними для окремих країн. Етика на публічній службі – це широкі норми, які визначають, як публічні службовці повинні проявляти розсудливість під час виконання своїх службових обов'язків².

Не випадково нами були виокремлені морально-етичні межі. Адже не система показників лягає в основу визначення ефективності діяльності підрозділів внутрішньої безпеки Національної поліції, а саме рівень довіри населення. Зважаючи на певну специфіку даних підрозділів, довіра у контексті їх діяльності охоплює в тому числі й довіру до них з боку працівників органів і підрозділів Національної поліції. Це нерозривно пов'язано з високою етичною культурою працівників підрозділів внутрішньої безпеки Національної поліції, орієнтованістю їх професійної діяльності не лише на виявлення недоліків, притягнення винних до відповідальності, але й на підтримання довірливих стосунків як з працівниками поліції, діяльність яких перевіряється, так і з іншими суб'єктами протидії корупції. Розділ 4 Правил етичної поведінки поліцейських не випадково носить назву «Взаємодія поліції із громадськістю та іншими державними органами», закріплюючи, що «незалежно від посади чи звання у відносинах із населенням поліцейський зобов'язаний: бути тактовним та доброзичливим; висловлювати вимоги чи зауваження, що стосуються особи, у ввічливій та переконливій формі; надати можливість особі висловити власну думку; до всіх потерпілих від

¹ Свічкарьова Я. В. Професійна етика у діяльності правоохоронних органів. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету*. 2023. Вип. 76. С. 75.

² Professionalism and Ethics in the Public Service: Issues and Practices in Selected Region. New York: United Nations, 2000. URL: <http://www.undp-aciac.org/publications/finances/anticor/publicserviceethics.pdf>.

злочинів або інших правопорушень проявляти повагу, охороняти їх безпеку та право на невтручання в особисте життя»¹.

Висновки. Таким чином, у даній статті було зазначено, що під час осмислення всієї багатогранності процесу взаємодії підрозділів внутрішньої безпеки Національної поліції з іншими суб'єктами протидії корупції виокремлення меж дозволяє зосередити увагу на різноманітних сферах діяльності, територіальних, світоглядних та інших чинниках, урахування яких дозволяє масштабувати розуміння даного процесу. Адже повною мірою будь-яка людська діяльність пізнається саме на основі визначення її місця у різноманітних системах, дослідження закономірностей цих систем з метою формування цілісного усвідомлення її організаційної, інституційної, правової сутності.

Визначено, що межі взаємодії підрозділів внутрішньої безпеки Національної поліції з іншими суб'єктами протидії корупції доцільно розглядати як систему проголошених на нормативно-правовому рівні (об'єктивно існуючих) і втілених у наявних можливостях їх реалізації інституційних, організаційних, правових, морально-етичних, світоглядних, цифрових, комунікаційних, кризових факторів, що формують рамки доцільності та ефективності у процесі спільної діяльності підрозділів внутрішньої безпеки Національної поліції з іншими суб'єктами протидії корупції.

Розглянуто інституційні межі взаємодії підрозділів внутрішньої безпеки Національної поліції з іншими суб'єктами протидії корупції. У взаємодії підрозділів внутрішньої безпеки Національної поліції з іншими суб'єктами протидії корупції інституційні межі забезпечують її здійснення в органічному взаємозв'язку між різними відомствами, структурними підрозділами, встановлюють чіткі механізми погодження будь-якого управлінського рішення, прийнятого в даній сфері.

Звернено увагу на правові межі взаємодії підрозділів внутрішньої безпеки Національної поліції з іншими суб'єктами протидії корупції. Правові межі формуються на рівні нормативно-правових актів, визначаючи особливості правового статусу як підрозділів внутрішньої безпеки Національної поліції, так й інших суб'єктів протидії корупції. При цьому правові межі не є виключно бар'єрами, вони постають основою, яка має враховуватись під час подальшого вдосконалення. Так, на основі положень законодавства до такої взаємодії можуть активно долучатися інститути громадянського суспільства, пропонуючи нові, нетипові форми та напрями взаємодії, розроблюючи цифрові ресурси, які значно спрощують виявлення та реагування на факти корупції.

Доведено, що не меншого значення набувають і морально-етичні межі взаємодії підрозділів внутрішньої безпеки Національної поліції з іншими суб'єктами протидії корупції. Адже не система показників лягає в основу

¹ Про затвердження Правил етичної поведінки поліцейських : наказ Міністерства внутрішніх справ України від 09.11.2016 р. № 1179 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1576-16#Text>.

визначення ефективності діяльності підрозділів внутрішньої безпеки Національної поліції, а саме рівень довіри населення. Зважаючи на певну специфіку даних підрозділів, довіра у контексті їх діяльності охоплює в тому числі й довіру до них з боку працівників органів і підрозділів Національної поліції. Це нерозривно пов'язано з високою етичною культурою працівників підрозділів внутрішньої безпеки Національної поліції, орієнтованістю їх професійної діяльності не лише на виявлення недоліків, притягнення винних до відповідальності, але й на підтримання довірливих стосунків як з працівниками поліції, діяльність яких перевіряється, так і з іншими суб'єктами протидії корупції.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Денисова А. М. Сфера та межі правового впливу : аспекти взаємодії. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2012. Вип. 19. Том 1. С. 37–40.
2. Положення про Департамент внутрішньої безпеки Національної поліції України : наказ Національної поліції України від 09.11.2015 р. № 83 // Головне управління Національної поліції у Львівській області: Офіційний вебпортал. URL: https://npu.gov.ua/static-objects/npu/sites/1/Docs/Zapobigannia_korupcii/Departament_vnutrisnoi_bezb_eky/Polojenya_DVB_.pdf.
3. Про затвердження Правил етичної поведінки поліцейських : наказ Міністерства внутрішніх справ України від 09.11.2016 р. № 1179 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1576-16#Text>.
4. Свічкарьова Я. В. Професійна етика у діяльності правоохоронних органів. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету*. 2023. Вип. 76. С. 75–78.
5. Baranenko D., Shumak I., Sarybaieva G. Principles of anti-corruption in administrative law: economic and legal aspect. *Baltic Journal of Economic Studies*. 2024. № 10 (4). P. 62–70.
6. Nielsen H., Aaen S., Lyhne I., Cashmore M. Confronting institutional boundaries to public participation: a case of the Danish energy sector. *European Planning Studies*. 2019. № 27 (4). P. 722–738.
7. Pesch U. Sustainable development and institutional boundaries. *Journal of Integrative Environmental Sciences*. 2014. № 11 (1). P. 39–54.
8. Professionalism and Ethics in the Public Service: Issues and Practices in Selected Region. New York: United Nations, 2000. URL: <http://www.undp-aciac.org/publications/finances/anticor/publicserviceethics.pdf>.

Стаття надійшла до редакції 28.11.2024

Kostiantyn OI. KOLOMIETS,

Postgraduate Student

(Kharkiv National University of Internal Affairs, Kharkiv, Ukraine)

LIMITS OF INTERACTION BETWEEN INTERNAL SECURITY UNITS OF THE NATIONAL POLICE WITH OTHER ENTITIES OF ANTI-CORRUPTION ACTION

The article determines that the boundaries of interaction between the internal security units of the National Police and other anti-corruption entities should be considered as a system of institutional, organizational, legal, moral and ethical, ideological, digital, communication, and crisis factors proclaimed at the regulatory level (objectively existing) and embodied in the available possibilities for their implementation, which form the framework of expediency and effectiveness during the joint activities of the internal security units of the National Police with other anti-corruption entities.

The institutional boundaries of interaction between the internal security units of the National Police and other anti-corruption entities are considered. In the interaction of the internal security units of the National Police with other anti-corruption entities, institutional boundaries ensure its implementation in an organic relationship between various departments, structural units, and establish clear mechanisms for coordinating any management decision made in this area.

Attention is drawn to the legal boundaries of interaction between internal security units of the National Police and other subjects of anti-corruption. Legal boundaries are formed at the level of regulatory legal acts, determining the features of the legal status of both internal security units of the National Police and other subjects of anti-corruption.

It is proved that the moral and ethical boundaries of interaction between internal security units of the National Police and other subjects of anti-corruption are of no less importance. After all, it is not the system of indicators that forms the basis for determining the effectiveness of the activities of internal security units of the National Police, but the level of public trust. Given the specifics of these units, trust in the context of their activities also includes trust in them by employees of bodies and units of the National Police.

Keywords: *interaction, internal security units of the National Police, subjects of anti-corruption, institutional boundaries, legal boundaries, moral and ethical boundaries.*